

KOMISJA EUROPEJSKA
DYREKCJA GENERALNA DS. ZDROWIA I BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI

Zrównoważona gospodarka żywnościowa, stosunki międzynarodowe
Strategia „Od pola do stołu”

SPRAWOZDANIE PODSUMOWUJĄCE

WSPÓLNE POSIEDZENIE UNIJNEJ PLATFORMY DS. STRAT I MARNOTRAWIENIA ŻYWNOŚCI

ORAZ EUROPEJSKIEGO PANELU OBYWATELSKIEGO

DG DS. ZDROWIA I BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI (SANTE)

Forma hybrydowa

7 listopada 2023 r.

Przewodniczący (1): Klaus Berend, DG SANTE

Komisja Europejska i organy UE (9): DG SANTE, ENV, AGRI, RTD, JRC, ESTAT, EEA (Europejska Agencja Środowiska), EASME (Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw), EKES (Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny), KR (Europejski Komitet Regionów)

Reprezentowane państwa członkowskie (23): AT, BE, BG, CZ, DK, EL, EE, FI, FR, DE, HU, IE, IT, LT, LU, NL, PL, PT, RO, SE, SK, SI, ES

Organizacje sektora prywatnego (39): BEUC (Europejska Organizacja Konsumentów), BOROUME, COPA COGECA (COPA COGECA – europejski przedstawiciel rolników i spółdzielni rolniczych), CTC (Centrum Czystych Technologii (Uniwersytet Technologiczny w Munster)), Consorzio Bestack, DUH (Deutsche Umwelthilfe e.V.), ECSLA (Europejskie Stowarzyszenie Chłodni i Logistyki), EFFPA (Europejskie Stowarzyszenie Byłych Przetwórców Artykułów Spożywczych), EuroCommerce (Europejska Organizacja Reprezentująca Sektor Detaliczny i Hurtowy), Euro Coop (Europejski Związek Spółdzielni Konsumentów), EUPPA (Europejskie Stowarzyszenie Przetwórców Ziemniaków), Europatat (Europejskie Stowarzyszenie Handlu Ziemniakami), FEBA (Europejska Federacja Banków Żywności), FoodCloud, FoodServiceEurope, FOODWIN (Sieć Innowacji w zakresie Marnotrawienia Żywności), Freshfel Europe, EUCOFEL (Europejskie Stowarzyszenie Handlu Owocami i Warzywami), Fundacja Azti (Fundación AZTI – AZTI Fundazioa), HOTREC (Stowarzyszenie Hoteli, Restauracji i Kawiarni w Europie), HUA (Uniwersytet Harokopio), HFBA (Stowarzyszenie Węgierskich Banków Żywności), Independent Retail Europe, IFWC (Międzynarodowa Koalicja ds. Marnotrawienia Żywności), Last Minute Market, Les Restos du Coeur, MATVETT-NORSUS-NOFIMA CONSORTIUM, Rabobank, Regal Normandie, SWF (Ruch Stop Marnowaniu Żywności), Too Good To Go, Venturis Horeca, WUR (Wageningen University & Research), WRAP (program działania w zakresie odpadów i zasobów), World Union of Wholesale Markets (WUWM), Zero Waste Scotland.

Inne organizacje publiczne (5): OECD (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju), FAO (Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa), UNEP (Program Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska).

Obserwatorzy (1): NO

Wspólne posiedzenie Unijnej Platformy ds. Strat i Marnotrawienia Żywności oraz europejskiego panelu obywatelskiego

1. Powitanie i wprowadzenie do sesji informacji zwrotnych przez przewodniczącego: Klausa Berenda, dyrektora ds. bezpieczeństwa żywności, zrównoważonego rozwoju i innowacji

Przewodniczący otworzył sesję, witając uczestników wspólnego posiedzenia europejskiego panelu obywatelskiego oraz członków Unijnej Platformy ds. Strat i Marnotrawienia Żywności. Przewodniczący podziękował członkom europejskiego panelu obywatelskiego za przedstawienie zaleceń, które pomogą zintensyfikować działania przeciwko marnotrawieniu żywności w UE. Przewodniczący odniósł się do przyjęcia przez Komisję Europejską wniosku ustawodawczego określającego cele w zakresie ograniczenia marnowania żywności, które państwa członkowskie mają osiągnąć do 2030 r., oraz do publikacji sprawozdania obywatelskiego wraz z oceną skutków towarzyszącą wnioskowi. W sprawozdaniu Komisja Europejska przedstawiła swoją perspektywę dotyczącą zaleceń obywateli i wskazała, w jaki sposób przyczynią się one do jej nadrzędnych prac nad marnotrawieniem żywności i będą służyć jako przewodnik pomagający państwom członkowskim w osiągnięciu przyszłych celów.

2. Wprowadzenie przez moderatora

Moderator powitał uczestników online i w Brukseli oraz przedstawił program obrad posiedzenia.

3. Uwagi wstępne (wideo) Sandry Galliny, dyrektor generalnej DG ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa Żywności

W swoim wystąpieniu **dyrektor generalna** Sandra Gallina omówiła wniosek ustawodawczy Komisji Europejskiej i podkreśliła znaczenie zaleceń obywateli dla zapobiegania marnotrawieniu żywności w UE. Zalecenia obywateli znajdują odzwierciedlenie w wiążących celach przedstawionych we wniosku ustawodawczym, który po przyjęciu zobowiąże państwa członkowskie do przyjęcia zintegrowanego podejścia angażującego wszystkie kluczowe podmioty w podejmowanie działań mających na celu zapobieganie marnowaniu żywności i wspieranie zmiany zachowań konsumentów. Zwróciła uwagę na wezwanie obywateli do ustanowienia uczciwego i sprawiedliwego łańcucha dostaw żywności oraz wspierania darowizn żywności w całej UE, a także na znaczenie monitorowania marnotrawienia żywności i zachęcania podmiotów prowadzących przedsiębiorstwa spożywcze do podejmowania zobowiązań na rzecz ograniczenia marnotrawienia żywności między innymi poprzez kodeks postępowania w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia działalności spożywczej i praktyk handlowych.

4. Uwagi Dyrekcji Generalnej ds. Komunikacji

Richard Kühnel, dyrektor ds. reprezentacji i komunikacji w państwach członkowskich, podkreślił wartość tego wspólnego posiedzenia jako okazji dla Komisji Europejskiej i członków platformy do przekazania obywatelom informacji zwrotnych na temat ich zaleceń. Richard Kühnel stwierdził, że

trwają przygotowania do kolejnej rundy paneli obywatelskich i poinformowała, że platforma zaangażowania obywateli będzie wkrótce dostępna w internecie.

5. Prezentacja zaleceń europejskiego panelu obywatelskiego ds. marnowania żywności i wymiana poglądów z członkami panelu (blok tematyczny I: Współpraca w łańcuchu wartości żywności: od pola do stołu) ([PDF](#))

Przedstawiciele europejskiego panelu obywatelskiego, którzy pracowali nad blokiem tematycznym 1, przedstawili [zalecenia 1–7](#), po czym nastąpiła wymiana poglądów z członkami panelu, w tym przedstawicielami Komisji Europejskiej (DG ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa Żywności – SANTE i DG ds. Rolnictwa – AGRI), francuskiego Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, COPA COGECA i FEBA.

DG SANTE podziękowała obywatelom za ich zalecenia, wzywając do aktywnego zaangażowania wszystkich podmiotów w zapobieganie marnotrawieniu żywności i wzmocnienie współpracy w całym łańcuchu dostaw żywności. Takie zintegrowane podejście znajduje odzwierciedlenie w obowiązkach określonych w przepisach UE dotyczących odpadów i zostało powtórzone we wniosku ustawodawczym Komisji Europejskiej ustanawiającym cele w zakresie ograniczenia marnowania żywności. DG SANTE przedstawiła uwagi dotyczące zaleceń obywateli, koncentrując się na zaleceniach 3, 4, 5 i 6.

Zgodnie z przepisami UE dotyczącymi odpadów (dyrektywa ramowa w sprawie odpadów) państwa członkowskie są zobowiązane do zachęcania do dokonywania darowizn produktów spożywczych, a wniosek ustawodawczy Komisji Europejskiej powinien zapewnić dalszy impuls i wsparcie na rzecz tej praktyki w całej UE, pomagając w ten sposób w udostępnianiu nadwyżki żywności potrzebującym. Komisja Europejska przyznała również dotacje finansowe (na działania) Europejskiej Federacji Banków Żywności (FEBA) w ramach Programu na rzecz jednolitego rynku, aby wesprzeć budowanie zdolności banków żywności. Jeśli chodzi o ułatwianie wymiany danych i najlepszych praktyk, Komisja Europejska wyjaśniła, że w celu zaspokojenia tej potrzeby utworzono Unijną Platformę ds. Strat i Marnotrawienia Żywności i sieć zasobów cyfrowych, tj. [unijne centrum zapobiegania stratom żywności i powstawaniu odpadów żywności](#). Ponadto Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej opracowało ramy oceny, aby pomóc wszystkim podmiotom w ocenie skuteczności inicjatyw na rzecz zapobiegania marnotrawieniu żywności, w tym kalkulator do ilościowego określania skutków tego zjawiska. Sieci miast, takie jak EUROCITIES, mediolański pakt miast na rzecz polityki żywnościowej i ICLEI (Samorządy na rzecz Zrównoważonego Rozwoju) prowadzą różnorodne programy partnerskie ukierunkowane na miasta. Jeśli chodzi o dane dotyczące poziomów odpadów żywności, przepisy UE dotyczące odpadów nakładają na państwa członkowskie obowiązek monitorowania poziomów odpadów żywności na każdym etapie dostaw żywności zgodnie ze wspólną metodyką pomiarów i zgłaszania wyników do Urzędu Statystycznego Unii Europejskiej Eurostat. Ponadto zaangażowanie obywateli jest tematem, który można w przyszłości umieścić w programie Unijnej Platformy ds. Strat i Marnotrawienia Żywności, aby członkowie mogli dzielić się doświadczeniami i uczyć się od siebie nawzajem.

DG AGRI podziękowała również obywatelom za ich zalecenia i stwierdziła, że zalecenia obywateli 1, 2 i 7 dotyczą bardziej ogólnie zrównoważonej gospodarki żywnościowej oraz że nie wykazano jeszcze jako takiego związku między lokalnymi, sezonowymi i krótkimi łańcuchami dostaw a ograniczeniem marnotrawienia żywności. Zalecenia obywateli odzwierciedlają ogólny pogląd Komisji Europejskiej na temat zrównoważonej gospodarki żywnościowej, zapewniając uwzględnienie wszystkich istotnych wymiarów. DG AGRI przypominała o znaczeniu zasad rynku wewnętrznego i wspierania programów

regionalnych, środków terytorialnych i systemów żywnościowych. DG AGRI wspomniała, że niektóre państwa członkowskie uwzględniły wsparcie dla rynków lokalnych i krótkich łańcuchów dostaw w swoich krajowych planach strategicznych w ramach wspólnej polityki rolnej (WPR) i wskazała, że w planach strategicznych WPR nie ma wskaźnika operacyjnego, który pozwoliłby monitorować starania na rzecz ograniczenia strat i marnotrawienia żywności. DG AGRI podkreśliła, że każdy uczestnik łańcucha dostaw żywności musi odegrać swoją rolę, wskazując, że proponowane cele w zakresie ograniczenia marnowania żywności nie obejmują obecnie produkcji podstawowej. Odnosząc się do zaleceń 5 i 6, DG AGRI podkreśliła znaczenie zaangażowania zainteresowanych stron w rozwój polityki UE w zakresie żywności i rolnictwa, stwierdzając, że Komisja Europejska rozpocznie strategiczny dialog w celu omówienia przyszłości rolnictwa w UE. Odnosząc się do zalecenia w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych, DG AGRI poinformowała, że nieuczciwe praktyki handlowe są ściśle monitorowane przez organy egzekwowania prawa państw członkowskich oraz że wspieranie rolników w ich sile przetargowej wobec innych podmiotów w łańcuchu dostaw żywności było uzasadnieniem przyznania rolnikom wyjątków od reguł konkurencji, opracowywania porozumień w sprawie zrównoważonego rozwoju i innych środków wprowadzanych w celu wspierania organizacji producentów. Podsumowując, zalecenia obywateli są zgodne zarówno z obecnymi, jak i przyszłymi planami Komisji Europejskiej.

Francuskie Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej podziękowało obywatelom za ich pracę i zalecenia, które wspierają kierunki przyjęte na szczeblu krajowym, w szczególności w wymiarze terytorialnym. Poprzez tworzenie „terytorialnych projektów żywnościowych” we Francji przyznaje się wsparcie na rzecz zakładania gospodarstw rolnych, krótkich łańcuchów dostaw i dostarczania zrównoważonej żywności wysokiej jakości do stołówek. Obecnie istnieje 430 takich projektów opracowanych w drodze wspólnych działań, a zapobieganie marnotrawieniu żywności jest jednym z wymiarów, którymi można się zająć. Ponadto istnieją sieci, które w pełni koncentrują się na zapobieganiu marnotrawieniu żywności we Francji (REGAL). Jeśli chodzi o zachęty finansowe dla darowizn żywności, przepisy podatkowe we Francji zezwalają na ulgi w podatku dochodowym od osób prawnych do 60% wartości księgowej netto żywności pochodzącej z darowizn. Ponadto przepisy nakładają na niektóre zainteresowane strony obowiązek zawarcia umów partnerskich z bankami żywności w sprawie przekazywania nadwyżek żywności, a także planu zarządzania mającego zapewnić jakość żywności pochodzącej z darowizn. Francuskie ministerstwo podkreśliło znaczenie podnoszenia świadomości na temat konsumpcji zdrowych produktów sezonowych, stwierdzając, że edukację na temat żywności i smaku uwzględnia się w programie nauczania, a prezentowanie informacji o sezonowości owoców i warzyw może być w przyszłości wymagane w sklepach o powierzchni większej niż 400 m².

COPA COGECA podziękowała obywatelom za kompleksowe zalecenia i zauważyła, że przyznali oni, że rolnicy nie mają żadnego interesu w marnowaniu wyprodukowanej żywności i że na rynku istnieje nierównowaga sił. W odniesieniu do zalecenia 1 COPA COGECA z zadowoleniem przyjęła sugestie dotyczące wzmocnienia pozycji producentów i zmniejszenia nierównowagi sił w łańcuchu wartości żywności poprzez monitorowanie i lepsze egzekwowanie dyrektywy w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych. COPA COGECA wyraziła obawy dotyczące zalecenia, aby korzystać z usług możliwie najbliższego producenta, ponieważ może to być sprzeczne z regułami konkurencji i może nie przynieść pożądanego rezultatu. COPA COGECA z zadowoleniem przyjęła starania na rzecz promowania sprzedaży bezpośredniej „brzydkich” owoców i warzyw oraz podkreśliła znaczenie norm handlowych, które są „wspólnym językiem” rynku, zapewniając wysoką jakość i pomagając unikać zakłóceń na rynku, a także wyjaśniła, że nie mają one zastosowania do sprzedaży bezpośredniej. COPA COGECA przedstawiła przykłady inicjatyw, w które zaangażowani są rolnicy i spółdzielnie rolnicze, takich jak węgierski program pilotażowy łączący Stowarzyszenie Węgierskich Banków Żywności i rynek

hurtowy w Budapeszcie w celu znalezienia rynków zbytu dla „brzydkich” owoców i warzyw. Podobny projekt realizowany jest w Niderlandach, gdzie „brzydkie” owoce i warzywa przekształcane są w żywność przetworzoną. W odniesieniu do zalecenia 2 COPA COGECA poparła promowanie lokalnych produktów, ponieważ zbliża to rolników do konsumentów i może pomóc w budowaniu uznania dla wartości żywności (takie projekty istnieją we Włoszech, Austrii, Finlandii itp.). W odniesieniu do zalecenia 7 COPA COGECA podkreśliła potrzebę określenia, czym jest żywność sezonowa i lokalna.

FEBA podziękowała obywatelom za ich zalecenia i skoncentrowanie się na darowiznach żywności, w szczególności w kontekście, w którym darowizny nadwyżek żywności zmniejszają się, podczas gdy zapotrzebowanie na żywność ze strony organizacji charytatywnych zwiększa się ze względu na rosnącą liczbę osób potrzebujących, a koszty operacyjne banków żywności rosną (z powodu inflacji i zwiększonych kosztów energii związanych z wojną napastniczą Rosji przeciwko Ukrainie). Banki żywności zajmują się wieloma obszarami podkreślonymi w zaleceniach obywateli, w szczególności potrzebą wsparcia finansowego, narzędzi cyfrowych oraz gromadzenia i udostępniania danych. Zalecenia obywateli udostępniono i omówiono w ramach sieci, zorganizowano wymiany partnerskie, aby dzielić się wiedzą na temat polityk krajowych, a także zorganizowano wizyty w celu ułatwienia wymiany wiedzy z bankami żywności spoza UE (np. Mołdawia). FEBA zorganizowała również spotkanie ze swoimi członkami poświęcone wykorzystaniu narzędzi cyfrowych, które odbyło się w Dublinie. FEBA upewniła również obywateli, że prace nad ułatwieniem przekazywania darowizn żywności trwają i będą kontynuowane, wspominając o dyskusjach w tym zakresie, które odbyły się podczas dorocznej konwencji, a także o trwającej ocenie przeprowadzanej przez Unijną Platformę ds. Strat i Marnotrawienia Żywności dotyczącej wyzwań i możliwości związanych z darowiznami żywności.

Po pierwszej odpowiedzi członków panelu na zalecenia obywateli moderator zaprosił uczestników spotkania do zadawania pytań (w trybie online i offline). Jeden z obywateli zapytał, czy kraje inne niż Francja mają system zachęt podatkowych do darowizn żywności. **DG SANTE** odpowiedziała, że kraje takie jak Portugalia, Włochy i Hiszpania stosują takie środki, a wytyczne dotyczące darowizn żywności, przyjęte przez Komisję Europejską w 2017 r., zawierają sekcję dotyczącą zachęt podatkowych stosowanych w tym czasie w UE. **FEBA** potwierdziła, że wyżej wymienione kraje stosują zachęty podatkowe na rzecz darowizn żywności i dodała, że korekty VAT w celu uwzględnienia obniżonej wartości ekonomicznej żywności pochodzącej z darowizn są również ważne, jest to kolejny środek fiskalny, który mogą wykorzystywać państwa członkowskie. Oprócz zachęt podatkowych, niektóre kraje, takie jak Włochy, uprościły procedury administracyjne dotyczące darowizn żywności dokonywanych przez podmioty prowadzące przedsiębiorstwa spożywcze (w porównaniu z procedurami wymaganymi do jej zniszczenia lub innego wykorzystania nadwyżek żywności). **Francuskie ministerstwo** wyjaśniło ponadto, że równolegle z zachętami podatkowymi istnieje wsparcie dla organizacji charytatywnych, które umożliwia im bezpośredni dostęp do zdrowych produktów wysokiej jakości (inicjatywa „Lepsza żywność dla wszystkich”, na którą w 2024 r. zostanie przeznaczone 100 mln EUR).

Międzynarodowa Koalicja ds. Marnotrawienia Żywności wskazała – Unijnej Platformie ds. Strat i Marnotrawienia Żywności, ale także w szczególności DG AGRI – że ważne jest, aby połączyć wpływ jakości żywności i lokalizacji, a także krótkich łańcuchów dostaw z wpływem, jaki mogą one mieć na marnowanie żywności w całym łańcuchu wartości żywności, biorąc pod uwagę brak wiedzy w tej dziedzinie. **DG AGRI** odpowiedziała, że Komisja Europejska prowadzi obecnie badania w tym obszarze i istnieje potrzeba ciągłej wymiany informacji między wszystkimi zainteresowanymi stronami na temat sposobu, w jaki lokalne systemy żywnościowe mogą pomóc w rozwiązaniu problemu strat

i marnotrawienia żywności, a tym samym sprostać wyzwaniom związanym z bezpieczeństwem żywnościowym, przy jednoczesnym poszanowaniu zasad rządzących rynkiem wewnętrznym (tj. należy dokładnie określić potrzeby „lokalne”, których nie należy utożsamiać z potrzebami „krajowymi”). DG AGRI podkreśliła również znaczenie zrozumienia czynników wpływających na zachowanie konsumentów w zakresie marnowania żywności oraz roli innych czynników, takich jak czas poświęcany na planowanie i przygotowywanie posiłków, uznanie, wiedza na temat żywności itp.

Jeden z obywateli zapytał, czy istnieje możliwość rozwinięcia powiązań między prawem konkurencji a priorytetowym traktowaniem lokalnych producentów. **DG AGRI** odpowiedziała, że jednolity rynek UE zapewnia swobodny przepływ towarów, osób, usług i kapitału oraz przynosi wiele korzyści obywatelom. Konkurencja musi być uczciwa, a zatem otwarta i przejrzysta. Nie jest możliwe, na przykład, tworzenie zobowiązań, które faworyzowałyby produkcję krajową w stosunku do produkcji innych państw członkowskich lub partnerów handlowych. W związku z tym DG AGRI podkreśliła znaczenie zalecenia w sprawie monitorowania i egzekwowania dyrektywy w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych, a następnie wyjaśniła, że zastosowanie reguł konkurencji do inicjatyw zbiorowych promujących zrównoważoność w łańcuchach dostaw żywności zostało wyjaśnione. Lokalne i krótkie łańcuchy dostaw można faworyzować w ramach planów strategicznych WPR, a wyzwaniem jest zwiększenie ich skali, unikając nacjonalistycznego podejścia i sprawdzając, w jaki sposób najlepiej służyć regionom.

Moderator poprosił uczestników panelu o krótkie wypowiedzi podsumowujące. Obywatele stwierdzili, że z zadowoleniem przyjmują postępy poczynione w zakresie proponowanych zaleceń, na przykład priorytetowe traktowanie gromadzenia danych, zachęty podatkowe do darowizn żywności, zachęcanie do dzielenia się dobrymi praktykami w całej UE oraz podnoszenie świadomości zarówno na temat Unijnej Platformy ds. Strat i Marnotrawienia Żywności, jak i roli obywateli w stymulowaniu zmian. Podkreślono również rolę mediów społecznościowych w promowaniu zapobiegania marnotrawieniu żywności.

Obywatele zapytali, czy można by rozważyć wprowadzenie podatku od żywności wyrzucanej w handlu detalicznym. **DG SANTE** odpowiedziała, że niektóre gminy wprowadziły zachęty podatkowe, na przykład programy obniżające koszty przetwarzania odpadów dla firm, które dokonują darowizn żywności. Obywatele zapytali, czy – biorąc pod uwagę możliwy pozytywny wpływ krótkich łańcuchów dostaw na zapobieganie marnotrawieniu żywności – Komisja Europejska przewiduje ewentualne zmiany w prawie konkurencji, aby nałożyć na niektórych sprzedawców detalicznych obowiązek kupowania produktów lokalnie. **DG AGRI** odpowiedziała, że chociaż trwają prace nad regułami konkurencji związanymi szerzej ze zrównoważoną gospodarką żywnościową, potrzebne są wyraźniejsze dowody na to, że takie działania miałyby pozytywny wpływ na zapobieganie marnotrawieniu żywności. DG AGRI stwierdziła, że Komisja Europejska będzie dalej analizować, w jaki sposób wspierać terytorialne systemy żywnościowe w kontekście szerszej debaty na temat przejścia na zrównoważone systemy żywnościowe. Obywatele podkreślili ponadto, że aby szybko poczynić postępy, należy prowadzić działania oparte na dowodach, koncentrując się na łatwych do zrealizowania krokach i obszarach, w których można osiągnąć największe korzyści, a także przyjmując systemowe podejście w całym łańcuchu wartości żywności.

6. Prezentacja zaleceń europejskiego panelu obywatelskiego ds. marnowania żywności i wymiana poglądów z członkami panelu (blok tematyczny II: Inicjatywy na rzecz przedsiębiorstw spożywczych) ([PDF](#))

Przedstawiciele europejskiego panelu obywatelskiego, którzy pracowali nad blokiem tematycznym II (Inicjatywy na rzecz przedsiębiorstw spożywczych), przedstawili [zalecenia 8–15](#), po czym nastąpiła wymiana poglądów z członkami panelu, w tym przedstawicielami Komisji Europejskiej (DG SANTE), fińskiego Ministerstwa Rolnictwa i Leśnictwa, EuroCommerce i Międzynarodowej Koalicji ds. Marnotrawienia Żywności.

W odniesieniu do zalecenia 13 **DG SANTE** stwierdziła, że zachętą było zdecydowane poparcie obywateli dla ustanowienia na poziomie UE ilościowych celów w zakresie ograniczenia marnowania żywności, które mają zostać osiągnięte przez państwa członkowskie, przy czym te ostatnie mogą swobodnie określać środki niezbędne do osiągnięcia tych celów. Podejście to przedstawiono we wniosku ustawodawczym przyjętym przez Komisję Europejską w dniu 5 lipca, który jest obecnie przedmiotem negocjacji między Parlamentem Europejskim a Radą Unii Europejskiej. DG SANTE zauważyła, że wniosek wykracza poza ustanowienie wytycznych, ustanawiając prawnie wiążące cele, nakładając na państwa członkowskie obowiązek ograniczenia marnotrawienia żywności w przetwórstwie/produkcji o 10% i o 30% na mieszkańca łącznie w handlu detalicznym i konsumpcji. Ograniczenia te mają zostać osiągnięte do 2030 r. w porównaniu z rokiem bazowym 2020. DG SANTE wyjaśniła ponadto, że w przepisach UE dotyczących odpadów określono już hierarchię zapobiegania marnotrawieniu żywności, zgodnie z zaleceniami obywateli, w szczególności priorytetowe traktowanie wykorzystania nadwyżek żywności do spożycia przez ludzi.

W odniesieniu do zalecenia 8 DG SANTE podkreśliła, że obecnie dostępnych jest wiele sieci i narzędzi cyfrowych ułatwiających redystrybucję nadwyżek żywności między podmiotami prowadzącymi przedsiębiorstwa spożywcze a bankami żywności/organizacjami charytatywnymi oraz bezpośrednio do konsumentów. Organizacja takiej wymiany na poziomie UE jest niewykonalna, w szczególności w przypadku żywności, której okres przydatności do spożycia dobiega końca.

W odniesieniu do zaleceń 11, 12, 14 DG SANTE z radością przyjęła fakt, że obywatele potwierdzili potrzebę podejścia opartego na dowodach do kierowania skutecznym zapobieganiem marnotrawieniu żywności przez wszystkie podmioty, podkreślając znaczenie monitorowania i zapewnienia przejrzystości danych i osiągniętych wyników. Dzięki corocznemu zgłaszaniu poziomów odpadów żywności przez państwa członkowskie UE jest w stanie śledzić swoje postępy w realizacji światowych i unijnych celów. Podczas gdy obowiązek zgłaszania poziomów odpadów żywności na każdym etapie łańcucha dostaw żywności, zgodnie ze wspólną metodyką, spoczywa na państwach członkowskich, organy krajowe mogą dostosować takie metodyki do swojej sytuacji krajowej i specyfiki. Jeśli chodzi o zaangażowanie podmiotów prowadzących przedsiębiorstwa spożywcze w gromadzenie danych, niektóre państwa członkowskie wymagają od przedsiębiorstw monitorowania marnotrawienia żywności, a inne wspierają przedsiębiorstwa w przeprowadzaniu diagnoz marnotrawienia żywności i wdrażaniu mechanizmów zapobiegawczych. Na szczycie UE Komisja Europejska zachęca również podmioty prowadzące przedsiębiorstwa spożywcze do podejmowania zobowiązań na rzecz ograniczenia marnotrawienia żywności poprzez kodeks postępowania w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia działalności spożywczej i praktyk handlowych.

DG SANTE podkreśliła, że poprzez Unijną Platformę ds. Strat i Marnotrawienia Żywności Komisja Europejska dąży do promowania wymiany najlepszych praktyk opartych na dowodach. Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej opracowało ramy oceny, aby pomóc wszystkim podmiotom w ocenie skuteczności ich interwencji, i przeprowadza okresową ocenę inicjatyw na rzecz zapobiegania marnotrawieniu żywności wdrażanych w UE. Europejska Agencja Środowiska dokonuje również przeglądu i regularnej oceny krajowych programów zapobiegania marnotrawieniu żywności w państwach członkowskich. DG SANTE powtórzyła, że projekty z zakresu badań naukowych

i innowacji finansowane w ramach unijnego programu „Horyzont Europa” zapewniają dane i wiedzę, które pomagają w zapobieganiu marnotrawieniu żywności, między innymi lepsze zrozumienie, w jaki sposób normy społeczne wpływają na zachowanie i wytwarzanie odpadów żywnościowych (projekt [CHORIZO](#)) oraz trwający projekt [SISTERS](#) w ramach którego bada się innowacje w dziedzinie opakowań związane z marnowaniem żywności i wdrażaniem „inteligentnych” pojemników do użytku w logistyce łańcucha dostaw.

Fińskie Ministerstwo Rolnictwa i Leśnictwa z uznaniem przyjęło bardzo konstruktywną i użyteczną pracę wykonaną przez panel obywatelski i odniosło się w szczególności do zaleceń 10, 13 i 15. Finlandia mierzy ilość odpadów żywnościowych od 2008 r., a hotele i restauracje są zobowiązane do niewyrzucania żywności, jeśli nadal można ją wykorzystać do spożycia. Logo (zalecenie 10) jest rodzajem symbolu jakości i może być przydatne w identyfikacji przedsiębiorstw, które dobrze gospodarują żywnością, a także zwiększa świadomość konsumentów poprzez opakowania żywności. W odniesieniu do zalecenia 13 fińskie ministerstwo stwierdziło, że należy zapewnić satysfakcjonujący przegląd hierarchii strumienia odpadów, aby skoncentrować się na priorytetach. W Finlandii istnieją polityki i procedury na poziomie krajowym, które mają pomóc potrzebującym w dostępie do żywności oraz wspierać przedsiębiorstwa chcące dokonywać darowizn żywności, a także łączyć zarówno darczyńców, jak i beneficjentów pomocy żywnościowej. W odniesieniu do zalecenia 15 fińskie ministerstwo podkreśliło znaczenie opakowań dla ochrony żywności i zapewniania jej bezpieczeństwa, odnotowując jednocześnie potrzebę ulepszenia opakowań żywności w celu ograniczenia jej marnotrawienia, wspominając, że 0,5–2% skutków żywności dla środowiska ma związek z opakowaniami.

EuroCommerce podziękował za zaproszenie, uznając inspirujący charakter tego działania, i przekazał informacje zwrotne na temat zaleceń 9, 12 i 15. EuroCommerce przypomniał o uprzywilejowanej pozycji sektora detalicznego i hurtowego, który łączy podaż i popyt, w związku z czym jest szczególnie zaangażowanego w zapobieganie marnotrawieniu żywności. Odnosząc się do zalecenia 9 EuroCommerce podkreślił, że marnowanie żywności nie ma ekonomicznego sensu dla przedsiębiorstwa, ponieważ generuje koszty, dlatego sektor zainwestował znaczne środki w prognozowanie dostaw, w tym wykorzystanie sztucznej inteligencji (oprócz danych sprzedażowych), aby lepiej zrozumieć i przewidzieć, co i kiedy zostanie kupione. Przedsiębiorstwa potrzebują elastyczności (a nie ram prawnych), aby jak najlepiej reagować na zmiany podaży i popytu, co ma kluczowe znaczenie dla zapobiegania marnotrawieniu żywności. W tym kontekście EuroCommerce podkreślił znaczenie dialogu w łańcuchu dostaw. W odniesieniu do zachęt podatkowych EuroCommerce wyraził poparcie dla zerowej stawki VAT dla darowizn żywności, co wcześniej postrzegano jako barierę. Jeśli chodzi o obowiązkowy system zgłaszania, EuroCommerce poinformował, że wielu jego członków już dobrowolnie zgłasza przypadki marnotrawienia żywności, aby informować zarówno klientów, jak i inwestorów oraz zapewnić przejrzystość. Istnieje już wiele obowiązkowych wymogów odnoszących się do podmiotów prowadzących przedsiębiorstwa spożywcze, w tym w zakresie sprawozdawczości niefinansowej. EuroCommerce zauważył również, że – w świetle zobowiązań klimatycznych – większą uwagę poświęca się marnotrawieniu żywności, biorąc pod uwagę jego wpływ na emisję gazów cieplarnianych. EuroCommerce podkreślił, że przygotowywane jest rozporządzenie w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych, oraz wskazał na ważną rolę, jaką opakowania odgrywają w zapewnianiu bezpieczeństwa żywności i jej ochronie, zapobiegając w ten sposób marnotrawieniu żywności. EuroCommerce podkreślił, że rozmiary opakowań muszą być również dogodne dla różnych rodzajów konsumentów (np. jednoosobowe gospodarstwa domowe a duże rodziny). Jeśli chodzi o innowacje w zakresie opakowań,

EuroCommerce przypomniał o znaczeniu odpowiednich ram legislacyjnych, aby przedsiębiorstwa mogły dokonywać niezbędnych inwestycji, a produkty mogły wejść na rynek.

Międzynarodowa Koalicja ds. Marnotrawienia Żywności (IFWC) podziękowała obywatelom za ich zaangażowanie i pracę oraz, odnosząc się do zaleceń dla sektora prywatnego, podkreśliła, że zgłaszanie ilości odpadów żywnościowych przez wszystkie podmioty w łańcuchu dostaw ma kluczowe znaczenie oraz że sektor prywatny aktywnie pracuje nad standaryzacją metodyki pomiaru, w tym na poziomie sektorowym (np. dla żywienia zbiorowego). Jeśli chodzi o propozycję obywateli dotyczącą stworzenia logo, można je również wykorzystać do nagradzania przedsiębiorstw, które mierzą i zgłaszają marnotrawienie żywności oraz określają plan działania na rzecz ograniczenia marnowania żywności. IFWC poinformowała o trwających pracach nad opracowaniem normy ISO dotyczącej sposobu zarządzania ograniczeniem marnotrawienia żywności i podkreśliła znaczenie wspierania wdrażania takich norm – na przykład poprzez szkolenia i inne środki – na poziomie sektorowym. IFWC wyjaśniła, że inicjatywy na rzecz zapobiegania marnotrawieniu żywności wymagają działań wielu podmiotów: na przykład, podczas gdy w restauracjach można wprowadzić torebki służące do zabierania niezjedzonego posiłku, mogą one nie być wykorzystywane, jeśli konsumenci uznają je za nieakceptowalne kulturowo. Aby pokonać tę barierę, środek musiałby być wspierany przez podnoszenie świadomości, zachęcanie itp. IFWC podkreśliła znaczenie podnoszenia świadomości i promowania współpracy między zainteresowanymi stronami w celu wdrożenia ram zapobiegania marnotrawieniu żywności, przy wsparciu udzielanym zaangażowanym podmiotom, na przykład poprzez dobrowolne porozumienia, kampanie podnoszące świadomość, finansowane przez UE projekty badawcze i sieci, takie jak Unijna Platforma ds. Strat i Marnotrawienia Żywności.

Po pierwszej odpowiedzi członków panelu na zalecenia obywateli moderator zaprosił uczestników spotkania do zadawania pytań (w trybie online i offline), wskazując również na pytania i komentarze zgłoszone na czacie, w szczególności dotyczące opakowań i nawyków konsumenckich.

Ministerstwo Rolnictwa Portugalii stwierdziło, że stworzenie platformy dla inicjatyw na rzecz przedsiębiorstw spożywczych na poziomie UE, łączącej przedsiębiorstwa z bankami żywności i konsumentami, nie jest wykonalne ze względu na związaną z tym logistykę transportu. Portugalskie ministerstwo wspomniało, że niektóre państwa członkowskie wdrożyły już tego rodzaju platformę na szczeblu krajowym w celu redystrybucji produktów, których termin przydatności do spożycia lub data minimalnej trwałości są bliskie, i zapytało, czy są one skuteczne. Ich zdaniem nie ma jednej jednolitej metodyki pomiaru marnotrawienia żywności na poziomie UE, co sugeruje potrzebę opracowania jednolitej metodyki na poziomie Unii. Portugalskie ministerstwo stwierdziło również, że chociaż należy ograniczyć opakowania, mają one również kluczowe znaczenie dla ochrony żywności i zapewnienia bezpieczeństwa żywności oraz informacji dla konsumentów.

W odniesieniu do łączenia podmiotów prowadzących przedsiębiorstwa spożywcze, banków żywności i konsumentów za pośrednictwem platform cyfrowych **EuroCommerce** odpowiedział, że nie jest zwolennikiem scentralizowanej europejskiej bazy danych i że łączenie przedsiębiorstw z bankami żywności i konsumentami jest lepiej zorganizowane na poziomie lokalnym lub regionalnym, podkreślając również ograniczenia związane z logistyką i praktyczną organizacją takiej redystrybucji. EuroCommerce potwierdziło, że takie inicjatywy istnieją już na poziomie lokalnym i dobrze się sprawdzają.

Jeśli chodzi o ograniczenie opakowań, **fińskie ministerstwo** powtórzyło, że należy unikać zbędnych opakowań. Nie da się jednak całkowicie zrezygnować z opakowań, ponieważ są one niezbędne, aby zapewnić bezpieczeństwo żywności.

Międzynarodowa Koalicja ds. Marnotrawienia Żywności podkreśliła, że ważne jest jednoczenie przedsiębiorstw w priorytetowych kwestiach, w których potrzebne są wspólne inwestycje i badania, na przykład takich jak sposób, w jaki mierzy się marnowanie żywności w danym sektorze. IFWC stwierdziła, że dobrowolne porozumienia są ważne i wymagają wsparcia państw członkowskich na szczeblu krajowym.

DG SANTE zwróciła uwagę, że państwa członkowskie, które poczyniły znaczne postępy w ograniczaniu marnotrawienia żywności, zawarły dobrowolne porozumienia z sektorem prywatnym, czyli partnerstwa publiczno-prywatne, w których określono cele w zakresie ograniczenia marnowania żywności. Unijna Platforma ds. Strat i Marnotrawienia Żywności ocenia obecnie wdrożone dotychczas dobrowolne porozumienia w celu wyciągnięcia wniosków z tych doświadczeń i dzielenia się nimi.

Moderator poprosił uczestników panelu o krótkie wypowiedzi podsumowujące. Obywatele podkreślili, że instytucje Unii powinny zapewnić, aby wszystkie państwa członkowskie poczyniły postępy dzięki wspólnemu lub bardziej znormalizowanemu podejściu, a także zwrócili uwagę na to, jak ważne jest określenie planów krótko-, średnio- i długoterminowych oraz informowanie o osiągniętych sukcesach. Jeśli chodzi o tę ostatnią kwestię, podczas gdy konieczne jest zaangażowanie wszystkich obywateli, należy dołożyć większych starań, aby dotrzeć do osób młodych, zwłaszcza za pośrednictwem kanałów mediów społecznościowych, mając na celu nie tylko przekazywanie informacji, ale także motywowanie i angażowanie.

7. Prezentacja zaleceń europejskiego panelu obywatelskiego ds. marnowania żywności i wymiana poglądów z członkami panelu (blok tematyczny III: Wspieranie zmiany zachowań konsumentów) ([PDF](#))

Przedstawiciele europejskiego panelu obywatelskiego, którzy pracowali nad blokiem tematycznym III (Inicjatywy na rzecz przedsiębiorstw spożywczych), przedstawili [zalecenia 16–23](#), po czym nastąpiła wymiana z członkami panelu, w tym przedstawicielami Komisji Europejskiej (DG SANTE), Niderlandzkiego Centrum Żywnienia, Independent Retail Europe i EUFIC.

DG SANTE podziękowała obywatelom za ich konkretne zalecenia i podkreśliła, że podejście dla danego kraju jest ważne, aby mieć wpływ na zachowanie konsumentów, poprzez interwencje i działania prowadzone na poziomie krajowym i lokalnym. DG SANTE podkreśliła, że niezwykle istotne jest uwzględnienie nawyków żywieniowych konsumentów, ich podejścia do żywności i marnowania żywności, a także ich wiedzy i umiejętności w zakresie gospodarowania żywnością, aby uniknąć jej marnowania, oraz ich motywacji do podejmowania działań. Odgórne podejście na poziomie UE nie byłoby skutecznym sposobem na rozwiązanie problemu marnotrawienia żywności przez konsumentów; działania na szczeblu UE mają jednak na celu ułatwienie wymiany najlepszych praktyk, w szczególności za pośrednictwem Unijnej Platformy ds. Strat i Marnotrawienia Żywności, a także pobudzanie i wspieranie działań podejmowanych przez państwa członkowskie. Wniosek ustawodawczy Komisji Europejskiej ustanawiający cele w zakresie ograniczenia marnowania żywności powinien dać państwom członkowskim impuls do podjęcia ambitnych działań i inwestowania w programy zmiany zachowań, a także do wzmocnienia współpracy między podmiotami w całym łańcuchu dostaw żywności i innymi istotnymi podmiotami, takimi jak środowisko akademickie, organizacje pozarządowe i instytucje finansowe. Obchodzony co roku 29 września Międzynarodowy Dzień Świadomości na temat Strat i Marnowania Żywności stanowi okazję do przekazywania

informacji na ten temat. W 2023 r. Komisja Europejska włączyła również panel obywatelski w rozpowszechnianie materiałów informacyjnych.

DG SANTE stwierdziła, że promowanie lepszego zrozumienia i stosowania oznaczania datą (termin przydatności do spożycia lub data minimalnej trwałości) w celu uniknięcia marnotrawienia żywności jest jednym z celów Unijnej Platformy ds. Strat i Marnotrawienia Żywności, której członkowie na bieżąco dzielą się swoją wiedzą, doświadczeniem i najlepszymi praktykami w tej dziedzinie za pośrednictwem platformy, jej specjalnej podgrupy i unijnego centrum zapobiegania stratom żywności i powstawaniu odpadów żywności. Odnosząc się do planowanego przeglądu zasad oznaczania datą (o którym panel obywatelski poinformowano na pierwszym posiedzeniu w grudniu 2022 r.), Komisja Europejska zbadła z państwami członkowskimi, czy inicjatywę tę można realizować równolegle z wnioskiem ustawodawczym ustanawiającym cele w zakresie ograniczenia marnowania żywności. Chociaż państwa członkowskie poparły zharmonizowane podejście w dziedzinie oznaczania datą, większość z nich podkreśliła potrzebę dalszej refleksji nad najbardziej odpowiednim sformułowaniem i potrzebę dalszych badań konsumenckich, a niektóre z nich argumentowały, że należy zwiększyć inwestycje w lepsze informowanie konsumentów o obecnych koncepcjach oznaczania datą. Większość państw członkowskich wolała również zająć się tą kwestią nie osobno, ale w ramach szerszego przeglądu zasad etykietowania żywności, nad którym prace wciąż trwają.

W odniesieniu do zalecenia 16 DG SANTE wyjaśniła, że kwestia strat żywności znajduje się w programie Unijnej Platformy ds. Strat i Marnotrawienia Żywności, w ramach której trwa ciągła wymiana informacji w kontekście podgrupy ds. monitorującej strat i marnotrawienia żywności. DG SANTE wyjaśniła, że w dyrektywie ramowej w sprawie odpadów nie są uwzględniono strat żywności w gospodarstwach rolnych, ponieważ takich materiałów nie uznaje się za odpady i nie ma wiarygodnych danych na temat skali tego problemu. Komisja Europejska nadal bada straty żywności i sposoby zapobiegania im, biorąc pod uwagę prace prowadzone w ramach odpowiednich projektów badawczych finansowanych przez UE. Na przykład projekt [FOLOU](#) ma na celu zapewnienie solidnej metodyki ilościowego określania strat żywności w produkcji podstawowej, koncentrując się na stratach występujących od momentu, gdy produkty są gotowe do zbioru, aż do ich zbioru.

Niderlandzkie Centrum Żywnienia podziękowało obywatelom za inspirującą pracę i odniosło się w szczególności do zaleceń 17 i 20 związanych z kampaniami skierowanymi do konsumentów. Podkreśliło, że podnoszenie świadomości konsumentów i oferowanie perspektywy działania są kluczowe, aby zmotywować ich do ograniczenia marnowania żywności. Od 2015 r. Niderlandy zmniejszyły marnowanie żywności w gospodarstwach domowych o 23% i kontynuują swoje starania, w szczególności poprzez organizację krajowej kampanii „Tydzień bez marnowania żywności”. W 2023 r. Niderlandzkie Centrum Żywnienia i fundacja Food Waste Free United zorganizowały po raz piąty kampanię z udziałem szerokiego grona zainteresowanych stron i, w ramach której skoncentrowano się na związku między zapobieganiem marnotrawieniu żywności a działaniami w dziedzinie klimatu. Sukces inicjatywy był związany z aktywną współpracą między publicznymi i prywatnymi zainteresowanymi stronami oraz łączeniem zasobów w celu zwiększenia zasięgu, a także tworzenia edukacyjnych i praktycznych narzędzi pomiarowych do użytku domowego. Niderlandzkie Centrum Żywnienia zachęciło inne państwa członkowskie do zorganizowania podobnych kampanii, zalecając skoncentrowanie działań w ciągu jednego tygodnia, aby nadać temu tematowi wysoki priorytet. Siedmiodniowe działanie jednak nie wystarczy i potrzebne są ciągłe starania w całym łańcuchu wartości żywności, aby ułatwić konsumentom ograniczenie marnowania żywności.

Independent Retail Europe również podziękowało obywatelom za tę pracę i podkreśliło znaczenie edukacji w ograniczaniu marnowania żywności przez konsumentów i pomaganiu im w lepszym

gospodarowaniu żywnością. Edukowanie konsumentów należy do państw członkowskich. Sprzedawcy detaliczni mogą odgrywać rolę wraz z innymi podmiotami gospodarczymi, pomagając w informowaniu, wspieraniu i ułatwianiu zapobiegania marnotrawieniu żywności za pomocą szerokiej gamy narzędzi, takich jak publikacje i aplikacje. Sprzedawcy detaliczni nie mogą jednak kontrolować tego, co konsumenci decydują się marnować, a zatem nie mogą być odpowiedzialni za marnowanie żywności na poziomie konsumenta. W odniesieniu do zalecenia 23 dotyczącego promowania produktów o krótkiej dacie ważności, Independent Retail Europe stwierdziło, że jest to już powszechna praktyka, ponieważ brak sprzedaży żywności jest dla sprzedawców detalicznych kosztem. Sprzedawcy detaliczni mają wiele różnych sposobów informowania klientów (np. naklejki i inne narzędzia promocji w sklepie) i najlepiej potrafią określić, które z nich są najskuteczniejsze. Ważne jest zatem, aby sprzedane produkty zostały spożyte przez kupujących, w przeciwnym razie odpady żywnościowe trafiają ze sprzedaży detalicznej do gospodarstw domowych. Independent Retail Europe wyjaśniło, że sprzedawcy detaliczni aktywnie angażują się w zapobieganie marnotrawieniu żywności poprzez zarządzanie popytem i podażą, promocje cenowe, redystrybucję nadwyżek żywności do banków żywności oraz za pośrednictwem aplikacji, dalsze przetwarzanie niesprzedanej żywności (np. przygotowywanie zup lub soków). Podczas gdy sprzedawcy detaliczni aktywnie angażują się w informowanie konsumentów na temat zapobiegania marnotrawieniu żywności, Independent Retail Europe nie podziela jednak poglądu, że kampanie na rzecz zapobiegania marnotrawieniu żywności należy organizować w okresie świątecznym, o czym wspomniało Niderlandzkie Centrum Żywnienia.

Europejska Rada Informacji o Żywności (EUFIC) odniosła się do zalecenia 16 dotyczącego oszczędzania niezebranej żywności i informowania konsumentów i rolników o takich możliwościach. EUFIC podała przykład kampanii komunikacyjnej prowadzonej w Gandawie, gdzie Rada ds. Żywności we współpracy z lokalną organizacją pozarządową stworzyła cyfrową mapę w celu poinformowania opinii publicznej, gdzie można bezpłatnie zbierać owoce. EUFIC stwierdziła, że we Francji organizacja o nazwie SOLAAL zrzesza podmioty z sektorów rolnictwa, przemysłu spożywczego i dystrybucji, aby zachęcać do przekazywania darowizn żywności, w tym żywności niezebranej, i we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej stworzyła Krajowy Dzień Darowizn Żywności Rolnej. W odniesieniu do zaleceń 18 i 21 EUFIC wskazała, że w niektórych krajach wdrożono edukację żywieniową w szkołach, na przykład na Węgrzech, gdzie Krajowy Urząd ds. Odpadów Żywnościowych opracował program edukacyjny i od 2017 r. dotarł do ponad 25 000 dzieci oraz zapewnił szkolenia i opiekę mentorską 1 800 nauczycielom. W innych krajach, takich jak Finlandia, edukacja na temat marnotrawienia żywności jest zintegrowana z programami nauczania przedmiotów dotyczących zrównoważenia środowiskowego, takich jak studia środowiskowe, geografia i ekonomia gospodarstwa domowego, a fiński urząd ds. żywności opracował powiązane materiały dydaktyczne. Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa, we współpracy z Międzynarodową Koalicją ds. Marnotrawienia Żywności, opracowała podręczniki edukacyjne na temat marnowania żywności skierowane do uczniów szkół podstawowych i średnich, dostępne w 10 językach na jej stronie internetowej. Uczą one dzieci o społecznych, środowiskowych i ekonomicznych konsekwencjach marnowania żywności, korzyściach płynących z ograniczenia marnotrawienia żywności, o tym, co można zrobić w związku z marnowaniem żywności oraz o tym, jak uczyć dobrych nawyków swoje rodziny i przyjaciół. Jeżeli chodzi o zalecenie 19 dotyczące dzielenia się żywnością, EUFIC odniosła się do wyzwań związanych z bezpieczeństwem żywności, gdy odbywa się to za pośrednictwem platform cyfrowych. EUFIC podała sposób, w jaki można temu zaradzić, przywołując przykład lodówki społecznościowej w Helsinkach, do której konsumenci mogą przekazywać i z której mogą odbierać nadwyżki żywności, a pracownicy zapewniają prawidłowe przestrzeganie procedur bezpieczeństwa żywności (na przykład można przekazywać wyłącznie nieotwartą zapakowaną żywność). Działania te są co roku zatwierdzane przez władze Helsinek, aby zapewnić minimalizację

ryzyka dla bezpieczeństwa żywności oraz szkolenia i narzędzia umożliwiające innym tworzenie takich lodówek społecznościowych.

Po pierwszej odpowiedzi członków panelu na zalecenia obywateli moderator zaprosił uczestników spotkania do zadawania pytań (w trybie online i offline), przytaczając niektóre otrzymane uwagi związane z działaniami edukacyjnymi.

RÉGAL Normandie stwierdził, że podnoszenie świadomości konsumentów ma swoje ograniczenia, jeśli chodzi o zmianę zachowań, a wyniki badań pokazują, że najskuteczniejsze mogą być działania praktyczne, takie jak pokazywanie, jak gotować, wykorzystując resztki.

Ministerstwo Rolnictwa, Leśnictwa i Żywności Słowenii zachęcało osoby młode do udziału w wydarzeniach takich jak dzisiejsze dyskusje z panelem obywatelskim. Xxx Słowenii odniosło się również do programów szkolnych dotyczących owoców, warzyw i produktów mlecznych, sugerując, że do programu należy dodać żywność pochodzącą z darowizn. Słoweńskie ministerstwo zwróciło uwagę, że sprzedawcy detaliczni przekazują nadwyżki żywności, jednak istnieją ograniczenia wynikające z dobrowolnego charakteru takich działań i zasugerowało, aby wzmocnić starania na rzecz wspierania takich inicjatyw. Słoweńskie ministerstwo stwierdziło ponadto, że rolnicy potrzebują narzędzi i innych alternatyw, aby wesprzeć ich w radzeniu sobie z nadwyżkami żywności (np. dalsze przetwarzanie w celu uniknięcia strat i marnotrawienia żywności) oraz że takie inicjatywy należy uwzględniać w krajowych planach strategicznych. Ponadto xxx Słowenii podkreśliło znaczenie szkolenia wszystkich podmiotów, aby osiągnąć pożądane cele.

Odpowiadając na komentarze obywateli w internecie, **Niderlandzkie Centrum Żywnienia** poinformowało, że aby dotrzeć do szerokiego grona odbiorców, organizatorzy „Tygodnia bez marnowania żywności” starają się uzyskać bezpłatną reklamę, na przykład w telewizyjnych programach talk show. **Independent Retail Europe** stwierdziło, że wykorzystanie mediów społecznościowych ma kluczowe znaczenie, jeśli chodzi o dotarcie do młodszych odbiorców, i wskazało, że marnowanie żywności występuje czasami po prostu ze względu na problemy organizacyjne w gospodarstwach domowych, a także brak wiedzy lub umiejętności w zakresie gospodarowania żywnością, jej przetwarzania i przechowywania, zwłaszcza gdy nie można jej wykorzystać na czas.

Moderator poprosił uczestników panelu o krótkie wypowiedzi podsumowujące. Obywatele podkreślili znaczenie docierania do różnych grup docelowych z odpowiednimi komunikatami za pośrednictwem odpowiednich kanałów i narzędzi, a także oceny wpływu takiej komunikacji. Zapobieganie marnotrawieniu żywności należy włączyć do programów nauczania w szkołach oraz wykorzystać pełny potencjał cyfryzacji i sztucznej inteligencji. Państwa członkowskie powinny więcej ze sobą rozmawiać i wykorzystywać wszystkie odpowiednie platformy do rozpowszechniania informacji na szeroką skalę. Ponadto obywatele nabrali pewności, że skoro tak wiele osób chce pomóc, może nastąpić prawdziwa zmiana.

8. Zamknięcie/podsumowanie

W imieniu **Dyrekcji Generalnej ds. Komunikacji** Gaëtane Ricard-Nihoul, zastępczyni kierownika Działu Dialogu Obywatelskiego, podziękowała obywatelom i uczestnikom za ich wkład i zachęciła ich do pozostania w kontakcie za pośrednictwem kanałów komunikacyjnych Komisji Europejskiej, w szczególności unijnego centrum zapobiegania stratom żywności i powstawaniu odpadów żywności. W ten sposób obywatele mogą na bieżąco śledzić postępy dotyczące wniosku ustawodawczego Komisji Europejskiej ustanawiającego cele w zakresie ograniczenia marnowania żywności i innych prac

prowadzonych na szczeblu UE, a także w zakresie wdrażania krajowych planów działania przez państwa członkowskie.

Wyjaśniła, że Komisja Europejska wkracza w nową fazę zaangażowania obywateli i że w przyszłości zostanie zorganizowanych więcej europejskich paneli obywatelskich na różne tematy. Wy tłumaczyła, że Komisja chciałaby stworzyć sieć byłych uczestników paneli obywatelskich, którzy otrzymywaliby informacje na temat działań angażujących obywateli i mogliby pełnić rolę ambasadorów. Do wszystkich obywateli biorących udział w panelu zostanie wysłany specjalny komunikat wyjaśniający, jak zostać częścią tej sieci byłych uczestników.

Przewodniczący zamknął posiedzenie, dziękując wszystkim uczestnikom i stwierdzając, że dyskusje po raz kolejny pokazały, że zapobieganie marnotrawieniu żywności wymaga działań wszystkich członków społeczeństwa, zarówno na szczeblu lokalnym, krajowym, jak i międzynarodowym. Przedstawione przykłady pokazały, w jaki sposób zobowiązania można przekształcić w działania oraz jak wiele istniejących sieci i możliwości umożliwia współpracę nad kwestią o tak fundamentalnym znaczeniu dla ludzi, społeczeństwa i całej planety. Nawet jeśli nie osiągnięto pełnego porozumienia we wszystkich omawianych kwestiach, istnieje wyraźne zobowiązanie do zaangażowania i mogą istnieć różne możliwe rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Przewodniczący wyraził przekonanie, że w świetle zaangażowania i poparcia obywateli wniosek ustawodawczy Komisji Europejskiej zyska na popularności i może zostać szybko przyjęty w ambitnej formie przez Parlament i Radę. Na zakończenie przewodniczący powtórzył, że dla DG SANTE dialog z obywatelami był bardzo wzbogacającym doświadczeniem i podziękował obywatelom za ich ciężką pracę, a członkom platformy za dzisiejszą dyskusję i informacje zwrotne.